

szárát eltörte. A Rókusba vitték. — *Megint a tolvajkulcsosok.* Dr. *Lichtenstein* Lajos ügyvéd Teréz-kört 15. szám alatt lévő lakásában tolvajkulcsosok jártak és 240 koronát érő ruhaneműt loptak el. — *Gertinger* György fűszeres Baross-utca 113. számú fűszerüzletéből kisebb összegű aprópénzt loptak el. — *Bum* József Mátýáshegy 4610. szám alatt levő kamrájából nyolcvan kilogramm zsirt és különböző ruhaneműket vittek el. — *Mulatságból a halálba.* *Molnár* Antal építési munkavezető az éjszaka Főthi-ut 19. szám alatt levő lakására menet, a lépcsőn megbotlott és legurult az udvarra, ahol holtan került el. Koponyacsonttörést szenvedett és ez okozta halálát. Holttestét a boncolóintézetbe vitték. — *Holttest a boglya tövében.* Az éjszaka a szentendrei uton, a kápolna közelében levő mezősegen egy boglya tövében egy férfi holttestét találták. Megállapították, hogy az illető *Flesch* Antal vasöntő-segéd. A rendőrorvosi vizsgálat szerint az illetőnek tüdőgümőkórból származó belső elvérzés okozta halálát. A boncolóintézetbe szállították. — *Életunt leányok.* *Szladek* Mari cseléd ma reggel a Lánchídról a Dunába ugrott. Még élve kimentették. A mentők Hajós-ulca 26. szám alatt levő lakására vitték. — *Harkó* Verona cseléd a Garay-tér 12. számú ház első emeletéről az udvarra ugrott és súlyos sérüléseket szenvedett. A Rókusban ápolják. — *Jurancsik* Róza cseléd az éjszaka marólugott ivott. Súlyos belső sérülésekkel a Rókusba vitték.

Együttes előfizetés. A «Pesti Napló»-ra és a «Telefon Hirmondó»-ra együttes előfizetést fogad el kiadóhivatalunk magánfelek részére. Az együttes előfizetési ár egy évre 40 korona, mely összeg negyedévi részletekben is fizethető. A közös előfizetők 4 korona után fizetéssel igényt tarthatnak a «Pesti Napló» jövőendő karácsonyajándékára is, és részükre a «Telefon Hirmondó» felszerelése, karbantartása, áthelyezése, továbbá a «Pesti Napló» házhoz szállítása, vagy elutazás esetén posta útján való kézbesítése ingyen történik.

— **Tartalékos tisztek** bizalommal fordulhatnak egyenruhák beszerzése végett *Tiller* Mór és Társa intézetéhez, IV. Váci-utca 35.

Az ötödik kerület.

(Monográfia.)

(Feloivastatott vasárnap a Royal-szállóban rendezett jótékonyélel zsuron.)

Talán népszerűbb kifejezést használtam volna, ha röviden azt mondom: a *Lipótváros*, de-bocsásanak meg, nem tudom miért, én a *Lipót* név iránt már zsenge ifjúságom óta valami meghatározhatatlan averzióval viseltetem, s ha rajtam állana, már régen Lajosvárosra vagy Pálvárosra változtattam volna az V. kerület nevét, aminthogy belügyminiszteri engedély nélküli névváltoztatás már számos Jakabnak Jenővé és Dávidnak Dezsővé történt átalakulása esetében fényesen bevált. Hogy még elfogulatlan felekezeti magas egyházi körök is így vélekednek, abból is látható, hogy a jó öreg, elkészülhetetlen bazilika eddigi védszentjének, Szent Lipótnak szó nélkül felmondtak és a védszenti hivatalt s vele a bazilikát Szent István királyunk kapta meg, úgy hogy «Istvánváros» volna a tulajdonképpen helyes elnevezés. Ilyenformán azokat, kiket más gnyolódó városrészek most Lipótkáknak hívnak, ezentul Pistukáknak kellene nevezni, ami sokkal elegánsabb és hangzatosabb is volna.

Az ötödik kerület *határai*: északon a pénzverő intézeteiről nevezetes Újpest; keleten: az ősi Király-utca által kettéválasztott Dódika és Rádika, a Teréz- és Erzsébetváros; délen a szabálytalanul szabályozott Belváros, míg nyugaton Budától a Duna és némi felekezeti differenciák által van elhatárolva.

Geológiai alakulása folytán Buda sokkal magasabban fekszik; innen van az, hogy míg az V. kerület Budára felpislogat, addig ez az V. kerületet lenézi.

A *külfelkekhez* tartoznak a Belvárostól anektált Váci-utca, a Svábhegy, a Zngliget, Ischl és Aussee, Gerbeaud, Ostende és a Lukácsfürdő, melynek vize tudvalevőleg olyan, mint a Kristály.

Az *éghajlati viszonyok* általában kedvezőtlenek. Nyáron nagyon meleg van, télen nagyon hideg van. Ez okozza, hogy a lakosság nyáron Svájcba, a Tátrába és egyéb üdülőhelyekre, télen pedig a Rivierára és Meránba megy, vagy kénytelen volna menni. Az éghajlati viszonyok sajátosságához tartozik, hogy itt az év nem háromszázhatvan négy rövid és egy «hosszu napra», hanem sokkal több zsurra van felosztva. Vannak benszülőttek, akik egy napon négy-öt zsurt, vagy ennél többet is átélnek, — és e mellett egészségesek.

A *növényzetet* többnyire Triesztből és Nizzából szállítják és méregdrága. Szabadon csak az akácia (*Acacia Hangliana* L.) tenyészik s alatta a *kövékultura* indult hatalmas fejlődésnek.

Vasutai az V. kerületnek nincsenek, ezek csak a periferiakon érintik. A közlekedés legegyszerűbb eszköze a számos és számozatlan fiakker. Intenzív fejlődésre, sajnos, kevés a kilátás, mert az V. kerületben nem szoktak mindenkiel közlekedni.

A *főbb kulturális intézmények* közül megemlítendő: a börze. Ez tudvalevőleg olyan, mint a lavina, — egyszer fölmege, egyszer le. A börzéhez eszmeileg közel állanak a színházak és a kaszinó. Ezekben is játszanak. A színházakban jobban, a kaszinóban magasabban.

Színháza az V. kerületnek csak egy van, de ezen aztán meg is látszik, ami különben a többi kerületekről épp így elmondható. Hazafias érzületre mutat, hogy főleg a *Magyar Színházat* támogatják.

Monumentális épületek csak az új parlament körül keletkeztek, mert a kerületből sokan vágyódnak a parlamentbe. Egyébként főleg a bankházak és és a saját házak nevezetesei s megemlítendő még a Redoute, mely stilszerűen keleti stilben van építve. Miután előtte van a Hangli és mögötte a Kugler, méltán kulturális centrumnak is tekinthető.

A *lakosság számát* meghatározni egyáltalán nem lehet. Ide ugyanis uagyon sokan tartoznak olyanok, kiknek lakása egészen más kerületekben van bejelentve, másrészt nagyon kevesen vannak, akik «lipótvárosi» voltukat beismernék, sőt vizsgálódásaim során számtalan esetben hallottam ezt a kijelentést:

— Kérem, ne gondolja, hogy én olyan lipótvárosi vagyok.

E megállapíthatatlan számú lakosság részben benszülőttekből, részben befogadottakból áll.

A *férfiak* külső csin s különösen délcegség dolgában nem egészen tökéletesek, *asszonyaik* és *leányaik* azonban többnyire szépek, viselkedésük egyszerű és keresetlen, az ékszereket nem kedvelik, de hordják s az otthonias, házas, igénytelen életmódot a külső csillogás hiru fényének fel nem áldozzák. Az asszonyok a leányoktól nem fejkötő és pártá, hanem boutonok, lehetőleg nagy boutonok által különböznek. A lakosság *nyelve* az ugynevezett lipótvárosi magyarság, mely a tiszta-dunai nyelvjárásnak némileg germanizált, de elég dallamos tájszólása. Itt-ott elvéve még német szót is hallani, de a fiatalság, különösen a tehetősebbje, már többnyire angolul beszél.

A *felekezeti viszonyok* országszerte ismeretesek. A recepció óta a keresztény hitre való áttérések megszorodtak, de, amint Dalmácia jogilag Magyarországhoz tényleg azonban Ausztriához tartozik, úgy ez áttértek jogilag ugyan «amoda», — tényleg azonban «emide» tartoznak. Az esetek felszaporodása folytán mozgalom van keletkezésben, hogy az áttértek külön felekezetté tömörüljenek. Felekezeti surlódások különben igen ritkák s a kisebbség számára legutóbb hangosan követelt «jogegyenlőség» itt mindenkor tiszteletben tartott.

Politikai tekintetben a kerület intransigens liberális, de azért Mezei-hadakra és szoros értelemben vett merkantilistákra szakadt. Az utóbbiak többen voltak.

Van a kerületnek saját *mitológiája* is, — azok a milliók ugyanis, amelyekkel mások e kerületet oly bőségesen ellátják, már rég a hitrege ködös világába tartoznak.

Ipar és kereskedelem ez idő szerint pang, úgy hogy nem is érdemes róla beszélni. Fontosabb

tényezők a tudomány, mely abban áll, hogy amig másút vagy sokat, vagy keveset, — itt mindent, sőt mindent jobban tudnak, továbbá az irodalom és művészet, melyek szintén nagyon népszerűek. A hazai irodalmon, főleg Herceg Ferencen kívül, a sárgafedélű franciák s egyéb a közérkölcöket támogató művek és a Lloyd estilapja részesülnek nagy pártfogásban. Az utóbbit a férfilekosság rendszerint visszáról kezdi olvasni. Nem hagyományos, hanem közgazdasági okokból. A művészek pártolása a művészek pártolásában nyilvánul. A kerület szalonjai nem annyira festményekkel, mint a festőkkel vannak tele s az irántuk és az írók iránt való szeretet, hozta magával a bohémek divatos kultuszát. A bohémek azok a kivételes lények, kiknél a vagyoni befolyásokat nem tekintik közlekedési akadálynak, s akik annyiban hasonlítanak Kiss József költeményeihez, hogy szintén ott találhatók minden művelt családnak asztalán. Vannak még jobban szituált, ugynevezett lipótvárosi bohémek, de ezek sorába csak bizonyos korhatár elérése után lehet bejutni s ezek inkább a primadonna-imádó szektához tartoznak.

Foglalkozására nézve a lakosság nagyiparosokból, nagykereskedőkből és konzulokból áll. Az utóbbiak udvarképesek. Vannak még őstermelők, akik ősokeket szeretnének termelni, s ugynevezett laleinerek, orvosok, magántanárak és juristák, t. i. nem bálozó juristák és magánzók, kik maguk sem tudják, hogy mit csinálnak.

A társadalom nagyjában demokratikus alapon alakult, mert mindenki egyformán nagyságos ur. Tekintetes urak nincsenek, méltóságos ur van már egynéhány, de ezek nincsenek testületileg szervezve. Nemesség kétféle van, olyan, mely már megvan s olyan, mely még nincs meg, de csak idő kérdése. Az utóbbi járványos.

A felekezeti és cimbéli egyenlőség ez idillikus állapotában — mint a nemzetgazdaságtan tanítja — a pénz az általános értékmérő és csereeszköz. Anyiban értékmérő, hogy akinek nincs, az abszolút értéktelen (u. n. Niemand) s anyiban csereeszköz, hogy a gazdáját is gyakran cserélgeti.

Ami a lakosság életmódját illeti, megnyugvással mondhatjuk, hogy általában jól él. A nagy szociális probléma, a létminimum, törvényesen ugyan megállapítva nincsen, de magas; — a létmaximumot a kölcsönös verseny konjunkturái szabályozzák.

A szellemi és szellemes szórakozásokon kívül a táplálkozásra is nagy súlyt fektetnek. Nemzeti italuk az «egy csésze thea», mely azonban ennél jóval többet jelent.

A nők rendszerint zongorán, a férfiak pedig urat, alsózt, a bőrzén, és a szavakkal játszanak. Valamennyi közt a szójátékok legolcsóbbak, de legrosszabbak is.

A harcászati nem tartozik a legkedveltebb férfias mulatságok közé, a katonák közül a nők a hadnagyokat és főhadnagyokat, a férfiak az ezredek, főleg Lotti ezredekét szeretik. A vadászatnak már vannak főleg vasár- és ünnepnapi lelkes hívei, sokan azonban párdúc helyett pártira szeretnek vadászni. A felebaráti szeretetnek egyik speciális és finom nuanca, az ugynevezett pukkasztási és pukkadási árnyalat, mely az egymás sikereiben és örömeiben való őszinte részvételnek aktív, vagy passzív nyilvánulása.

*

A népszokások közül a legelterjedtebbek egyikét, a házasságot kívánom kiemelni.

A házasság mindenütt, még a civilizáció kezdetleges fokán álló népeknél is bizonyos hagyományos formákkal, ceremóniákkal jár s az illető nép vallásos, etikai és műveltségi állapotáról nyújt jellemző és érdekes adatokat.

Már a régi görögök és rómaiak, ... de nem, maradjunk csak a kerületben. Az V. kerületi házasságok általában az égben és a Dohány-utcában kötöttek. Ez utóbbi aktust megelőzik az állami anyakönyv és Weinmann Fülöp, — de csak a törvényes formák elintézése végett.

A házasság egyetlen és kizárólagos motívuma kivétel nélkül — a szerelem. Ezt azonban igen

alapos informatív eljárás szokta megelőzni, de amely nem mindig hiteles.

A legény, mihelyt katonai kötelezettségének eleget tett s évi jövedelme a szokásos minimumot, vagy deficitje a szokásos maximumot elérte, tűzhelyalapítás és «Modern lakás» után vágyódik. Így vannak a leányok is, ha egy-két barátinő már férjhez ment. A szívek, akár így, akár úgy, egymásra találnak, s ha minden rendben van, akkor kitör a szerelem.

Az eljegyzést névjegygyel, kártyán, lapokban, telefonon és karöltve szokás minél jobban publikálni, amire azután megered a gratulációk özöne. Ez, mint a peres eljárás, kétféle. Szóbeli és írásbeli. Az írásbeliek megint kétfélék: aláírt levelek és névtelen levelek. Az aláírtak kedvesebbek, a névtelenek őszintebbek.

Az anyakönyv, Weinmann Fülöp és a «dörömb-estély» (magyarul «Polterabend») után felvirrad, illetve kivilágítatik a Dohány-utca s az égben kötött házasság e földön is megszenteltetett. Felzeng a kórus, megharsan a nászinduló s a menyasszony a boldogság és a butonok fényében ragyogva indul a fehéricsipkés leányszoba tarka álomképeiben oly színesen kifestett új világ felé.

Nyugotra Bécsen, délre pedig Velencén keresztül!

Dr. Kovács József.

Tarka krónika.

(Sok kühő semmiért. — A doktori disszertáció.)

Egy lipótvárosi uriasasszonynak szép képlevelezőlapot hozott a posta. Csakhogy a levelezőlap a férj kezébe került, ki meglepetten olvasta rajta a következőket:

— Elolvasta már az e heti ... ? (s itt egy szép irodalmi lap címe következik.) Ha nem olvasta még, olvassa el okvetetlenül.

A férjben rögtön gyönyörű ébredt. Mért irnak az ő feleségének ilyen levelezőlapot? Az asszony szép — talán valami ifju poétát ihletett meg önagysága s az ajánlja így figyelmébe e lapban megjelenő zsengéit? Hah! vagy talán valami leleplezés van az asszonyról abban az ujságban? A férj rögtön kérdőre vonta ő nagyságát, az esküdözött, hogy fogalma sincs, mért kelljen neki elolvasnia ezt az ujságot?

— No majd meglátjuk, csakugyan nincs-e fogalmad róla, — szólt a férj vésztyjósóan s küldött a lapnak egy példányáért.

A trafikos, kinél a szobalány az ujságot kereste, fejesőlválva megjegyezte:

— Ejnye de sokan keresik most egyszerre ezt az ujságot.

S bizony csak a harmadik trafikban került elő a lap. A férj, mint egy sakál, úgy vetette magát a lapra, elolvasta elülről, hátulról, de semmit, éppenséggel semmit sem talált benne, ami feleségére vonatkozhatik.

— No látod, mondta az asszony ...

— Mit látok, azt látom, hogy valami titkos vonatkozásnak kell itt lennie rád, olyan vonatkozásnak, amit csak te, meg «ő» értett meg és így annál gyalázatosabb a dolog!

— De kérlek, mit beszélsz!

A férj lázasan olvasta a verseket, novellákat, a heti krónikát s még a kátfán is csomót keresett. Ő nagysága a nagy védekezésben szinte beteggé lett, a házi tűzhely ege teljesen beborult s végül már odáig jutott a dolog, hogy a ház ura s asszonya egyáltalán nem szólt egymáshoz két napig.

A harmadik napon látogató jött: ő nagysága egy barátinője. Férj és feleség erre az időre persze fegyverszünetet tartottak. Megkezdődött a sablonos társalgás. Egyszerre a vendég fölkiáltott:

— Igaz is! Mi történt velem! Kapok tegnapelőtt egy levelezőlapot, melyen figyelmeztetnek, hogy olvassam el a ... (s itt a bajszerző lapnak címét nevezte meg.) Persze megvettem a lapot, de semmit se találtam, ami rám vonatkozhatik ... Majd meboldulok a kíváncsiságtól.

— De hiszen én is kaptam ilyen levelezőlapot! — kiáltott fel a háziasszony.